هفتمین همایش ملی انجمن فلسفه تعلیم و تربیت ایران
فلسفه تعلیم و تربیت و قلمرو علوم اجتماعی و انسانی
دانشگاه شیراز
۳۰ و ۳۱ اردیبهشت ۱۳۹۵

پیامدهای هرمنوتیک روایی پل ریکور در آموزش تاریخ

علی وحدتی دانشمند[۱] ، سید امیررضا مزاری[۲]

چکیده

دانش تاریخ به واسطه پیوند خوردن با مساله زمان و متن همواره با چالشهای فلسفی گوناگون مواجه بوده است. از سوی دیگر آموزش تاریخ نیز در کلاس درس همواره از معضلاتی همچون حافظه محوری، از هم گسیختگی دانش تاریخی و فروبستگی در رنج بوده است. در این میان قصه گویی با پیشینه فلسفی آن یعنی مساله روایت به عنوان یکی از روشهای بدیع و پرکاربرد برای مقابله با این معضلات مطرح شده است. این مقاله در نظر دارد تا با اتکاء به آراء هرمنوتیکی پل ریکور و تقریر نوینی که او از مساله زمان و روایت - در کتابی با همین نام - از آگوستین و ارسطو و با پیوند زدن آن به تاثرات هستی شناسانه خود دارد، مبنایی نظری را برای روش قصه گویی در آموزش تاریخ فراهم سازد. نتایج تحقیق حاکی از آن است که طرح محاکات سه گانه از سوی ریکور می تواند بینشی فلسفی را در باب نحوه مواجهه روش قصه گویی در آموزش تاریخ با معضلات پیش گفته آن در کلاس درس، به دست دهد.

کلمات کلیدی: ریکور، هرمنوتیک، روایت، آموزش تاریخ

۱. مقدمه و پیشینه پژوهش

درس تاریخ همواره به عنوان موضوعی ضروری در برنامه درسی مدارس مورد توجه بوده است. یکی از ابعاد این توجه، اهمیت انتقال میراث اجتماعی و تبیین ارزشها و ضد ارزشها ؛ به عنوان یکی از اهداف اصلی تعلیم و تربیت؛ برای نسل های بعدی است. کالینگوود[۳] (۱۳۸۵) موضوع تاریخ را مطالعه *کرده ها*[۴] دانسته و هدف از مطالعه تاریخ را خودشناسی می داند. «خود شناسی یعنی این که بدانید چه می توانید بکنید... و تنها سر نخ آنچه انسان می تواند بکند، چیزی است که کرده است»(صفحه ۱۸). استنفورد[۵] (۱۳۹۱) معتقد است مطالعه تاریخ می تواند حس کنجکاوی را ارضاء کند؛ زمینه تخیل را فراهم آورد؛ از طریق همسنجی میان زندگی اقوام پیشین و عصر

۱. دانشگاه تهران، گروه مبانی فلسفی و اجتماعی آموزش و پرورش، تهران، ایران. al1369va@gmail.com (نویسنده مسئول مکاتبات)
۲. دانشگاه علوم و تحقیقات تهران، گروه فلسفه دین، تهران، ایران. mazari.amir@gmail.com

3 Collingwood
4 Res gestae
5 Stanford